

Om en høiere landoekonomisk Læreanstalts Oprettelse i Meklenborg, navnlig i Rostock.

(Efter meklenborgske Annaler 7de Binds 1ste Afd. 1ste Hefte, ved Landvæsenkommisfairs Helmut Ararup i Skibild.)

De i nedenstaaende Forslag udtalte Anstuelser, angaaende en høiere landoekonomisk Læreanstalts Oprettelse, have i den senere Tid ogsaa gjort sig gjældende hos os her i Landet, og da Spørgsmaalet fremdeles vil blive nyere drøftet og komme under gjentagen Overveielse, antages det at være af særdeles Interesse ogsaa at kjende de Meninger, som om samme Gjenstand maatte gjøre sig gjældende i Naboelandene. Profesfor Franz Schulze har tidligere været ansat som Profesfor i Chemie ved det landoekonomiske Akademie i Eldena, tæt ved Greifswalde, hvor Meddelelsen heraf, under et Ophold der 1844—45, har haft Leilighed til at lære ham at kjende, og var han dengang anset for en af Akademiets dygtigste og heldigste Lærere; navnlig udmærkede han sig ved en levende Interesse for Videnskabens praktiske Anvendelse og ved de mange velykkede Experimenteer han anstillede. Han har senere erhvervet sig et berømt Navn som Forfatter ved sit Værk: „Lehrbuch der Chemie für Landwirthe“, der er at betragte som et forbedret Dplag af Schublers Agriculturchemie. Ved en Landmandsforsamling i Rostock, hvor han senere er bleven ansat, indgav han følgende Forslag:

„Fra de forskjelligste Sider er det Problem gjentagende blevet fremkaldt, at indrette en høiere landoekonomisk Læreanstalt for Mecklenborg omtrent efter samme Plan, som gjælder for lignende Instituter, der bestaae andre Steder. Jeg har, medens jeg i 13 Aar var Lærer ved Akademiet i Eldena, havt Leilighed til at gjøre meget omfattende Erfaringer over hvad der udrettes ved en saadan Anstalt, da Akademiet 3 Gange verlede Direction i nævnte Tidstrum og hvergang ved hver Omverling bleve nye Principer for Bestyrelsen, ja endogsaa i Planen og hele Organisationen, gjort gjældende. Derfor er det ikke en utydelig og mindre vel motiveret Anskuelse, men en fast begrundet Overbeviisning, at jeg ikke kan ansee nogen anden Form for hensigtsmæssig for en høiere landoekonomisk Læreanstalt i Mecklenborg, end den som umiddelbart støtter sig til Universitetet i Rostock. Fremfor alt maa den patriotiske (meklenborgske) Forening gjøre Problemet og dets Udførelse til sit Anliggende; thi kun under dens Indflydelse og Beskyttelse kan man vente Fremgang for et Foretagende, der er saa nøie forbundet med den patriotiske Forenings Interesse. Skulde Distrikts-Foreningen i Rostock være tilbøielig til at gjøre Forslag om denne Gjenstand til Hovedforeningen, da skal Undertegnede med glad Beredvillighed deeltage i de nødvendige Forberedelser.

Dr. Franz Schulze, Professor.“

Forsamlingen erkjendte dette Forslags høie Betydning, og overdrog Professorerne Becker og Karsten tilligemed Forslagstilleren at træde sammen i en Comitee, for at fremkomme med udsørligere Forslag til den næste Forsamling, navnlig at fremkomme med Udkast til et Andragende til Regjeringen og Stænderne.

Dette blev fremlagt i næste Forsamling og meddeles her:

Den Nødvendighed, at give Landoekonomien en til de øvrige Videnskabsgrenes stærke Fremskridt svarende Udvikling, saavel som at forskaffe de Landmænd, der stræbe efter en høiere, videnskabelig Fagdannelse, Leilighed til at naae deres Maal, er i den nyere Tid bleven mere og mere følelig, og har havt til Følge,

at en ikke ubetydelig Deel af høiere landøkonomiske Læreanstalter er bleven oprettet. Ogsaa i vor patriotiske Forening er denne Gjenstand oftere bleven omtalt, uden at dog Forhandlingerne hidtil have ført til noget Resultat, hvad vel fornemmelig har havt sin Grund i de forskjellige Meninger om den meest passende Maade at indrette den paa, samt hvorledes de nødvendige Midler og Lærerkræfter kunde tilveiebringes.

I Overensstemmelse med det Hverv, der fra Districtet i Rostock er blevet os overdraget, have vi nuere overveiet det Spørgsmaal, paa hvad Maade en høiere landøkonomisk Læreanstalt for Mecklenborg hensigtsmæssigt, og tillige med de mindst mulige Beføstninger, kunde kaldes tillive, samt hvorledes den patriotiske Forening dertil kunde medvirke, og overrække herved den ærede Direction de ved vore Overveielser vundne Grundtræk til videre Prøvelse i Foreningen.

Hvad nu nærmest angaaer det Mulige og Hensigtsmæssige i, at en saadan Anstalt oprettes for Mecklenborg, da ere vi, ved omhyggelig Prøvelse af alle de Grunde, som herved maae tages i Betragtning, komne til den Anskuelse, — som allerede er yttret af medundertegnede Prof. Becker for 10 Aar siden, og af dette District i Foreningens Annaler for 1848, S. 186, — at samme kun er at opnaae hensigtsmæssig og tillige med forholdsmæssig ringe Omkostninger i meget nøie Forbindelse med Universitetet; — og anføre, for at begrunde vor Anskuelse, Følgende:

1) Indretningen af de hidtil bestaaende landøkonomiske Læreanstalter var forskjellig, og der lader sig væsentlig 3 Former paavise, under hvilke de ere traadte ilive. Det var nemlig enten Privatinstiuter, hvor der omkring een udmærket Lærer samlede sig flere andre, samt et Antal Disciple, eller de bleve afføndrede Akademier, eller de sluttede sig mere eller mindre nært til andre Dannelsesanstalter, navnlig til Universiteterne. Følge vi historisk de forskjellige Anstalters Udvikling, saa finde vi en stedse tiltagende Tilnærmelse til Universiteterne, som da ogsaa de nyeste, i Jena, Bonn og Göttingen, ere bragte i stedse

noiere Forbindelse med samme, idet de Grunde, som ogsaa vi nedenfor skulle anføre, steds have gjort sig mere gjeldende. Og netop disse Anstalters tiltagende Frequentis taler for, at deres Indretning finder særdeles Bifald. Men i ingen af Tydslands Stater ligger Tanken om en saadan Indretning nærmere end i Mecklenborg, hvor Landvæsenet af alle materielle Interesser er den overvejende, og som besidder et Universitet, der let for denne vigtige Interesse kunde yde en mere directe Fordeel, end det ved den nuværende Indretning er Tilfældet.

2) Universitetet besidder mestendeels allerede de behøvende Lærerkrafter, og som det for Diebliffet søeligste Savn for Underviisningen ved et landoekonomisk Institut kunde maaskee nævnes Mangelen af en dygtig Dyrlæge, der var stiftet til Lærer. Foruden de for det landoekonomiske Institut specielt bestemte Forelæsninger, have de Studerende Leilighed til, ved at frequentere de øvrige Collegier, at forstaffe sig en mere almindelig Dannelse. Benyttelsen af Universitetets Instituter, saasom: det kemiske Laboratorium, de naturhistoriske Samlinger, Bibliotheket o. s. v., tilbyder Hjælpemidler, som et enestaaende Institut ikke kan tilveiebringe uden meget store Pengeopoffreller. Hvad der muligen i sidste Henseende endnu kunde mangle for det tilsigtede specielle Formaal af Apparater og Samlinger, vil derimod efterhaanden kunne tilveiebringes med ringe, pecuniaire Offre.

3) Det tilsyneladende Fortrin, som enestaaende Landvæsen-Akademier skulde have, og som søges i Forbindelsen af den theoretiske Underviisning med den praktiske Anvendelse, er aldeles illusorisk, som Erfaring tilstrækkelig bekræfter. Grundigt Studium af Naturvidenskaberne, der er Grundvolden for Landmandens hele videnskabelige Dannelse, taaler under Læretiden ingen Afbrydelse ved omfattende, praktiske Arbejder; og paa den anden Side maa det videnskabelige Studium helst lægges tilside i den Tid, der er bestemt til praktisk Fordannelse. Thi enhver Art af Læren fordrer den Lærendes fulde Opmærksomhed, hans hele Virksomhed tages i Beslag; men en Combination, som forestriver Deling af Tiden imellem videnskabeligt Studium og

praktisk Uddannelse, gjør dette stedse paa det enes eller det andets Bekostning. Det er i Særdeleshed Erkjendelsen af denne Sandhed, hvoraf den stedse større Tilnærmelse af de landoekonomiske Læreanstalter til Universiteterne i den nyeste Tid er fremgaaet.

4) Den Betænkelighed, som hist og her er yttret, at den mere ubundne Levevis ved Universitetet kunde blive farlig for de unge Mennesker, er sikkert ubegrundet, forsaavidt denne Fare skal være større end den, ethvert ungt Menneske er udsat for, naar han fra sine Forældres Huus træder ud i Verden. Tvertimod er i denne Henseende mere Fare at befrygte paa affondrede Landvæsenakademier end paa Universitetet, hvor i de nyere Tider en mere alvorlig Aand er bleven herskende iblandt de Studerende overhovedet, og hvor de unge Landmænd tildeels ville blive beskyttede mod muligt Overmod og dettes Dyringer, ved den Modvægt, som i de øvrige Studenter vil være tilstede.

5) Naar der endelig er bleven indvænt, saavel imod høiere landoekonomiske Læreanstalter overhovedet, som i Særdeleshed imod, at unge Landmænd studere ved Universitetet, at derved let dannes saakaldte lærde Dekonomer, det vil sige: upraktiske Mennesker, saa er dette en Bebreidelse, som træffer ikke Læreanstalterne men Lærlingerne, som utilstrækkeligt eller paa en forkert Maade benytte de Midler til Dannelse, der blive dem tilbudne. Sand og grundig videnskabelig Dannelse gjør aldrig ubrugbar for Praxis, men giver tvertimod denne det fasteste Grundlag; — kun Halvdannelsen og den ofte med samme følgende Indbildskhed er det, som ovenanførte Bebreidelse træffer. Men netop heri finde vi en ny Grund, der viser, at den nyeste Forbindelse af den landoekonomiske Læreanstalt med Universitetet er hensigtsmæssig. Thi ligesom ved alle andre specielle Underviisningsanstalter, saaledes ogsaa ved de landoekonomiske, opstaaer hos Lærlingerne altfor let den Forventning, at enhver enkelt Deel af Underviisningen skal være umiddelbar anvendelig, ja at Underviisningen overhovedet ikke skal være andet, end Meddelelsen af en Række Recepter, med eet Ord: at Anstalten

ikke skal danne, men dresjere. Af saadanne feilagtige Forestillinger om Bestaffenheden af videnskabelig Fordannelse til praktist Virksomhed, opstaaer just den skadelige Halvdannelse; og desværrer har man allerede paa mange af Specieanstalterne altfor meget givet efter for disse Forestillinger, hvori man fornemmelig maa søge Grunden til, at man saa ofte seer unge Mennesker udgaae derfra, hvist maadeligt dannede, men særdeles overtydede om deres egen Dygtighed. Den almindelige videnskabelige Uddannelse ved Universitetsstudiet, der holder Skridt med Videnskabernes Udvikling, og i Aarhundreder er befunden prøvet, vil snarere beskytte for saadanne Misgreb end befordre dem, og er desaarjag ligesaavel for Landmanden som for enhver anden praktist Mand, hvis Fag kræver en videnskabelig Grundvold, mest at anbefale.

I det hidtil Sagte troe vi tilstrækkeligt at have motiveret vor Formening, at Forbindelsen af en høiere landoekonomist Læreanstalt med Universitetet er den hensigtsmæssigste Form, hvorunder en saadan kan oprettes. Der staaer nu tilbage, at tilføie saadanne Forslag, om hvilke vi troe, at de kunne tjene til at fremme Sagen under de i Mecklenborg stedfindende Forhold, samt frembyde en passende Mark for den patriotiske Forenings Virksomhed.

Øverst stille vi den Opfordring til den patriotiske Forening, at den vilde udtale sin Interesse for Foretagendet overhovedet, og bekræfte dette ved et passende Andragende til Ministeriet, i hvilket kunde yttres det Ønske, at de nødvendige Forholdsregler til Udvidelse af Underviisningen ved Universitetet af samme maatte vorde anordnede. I denne Henseende allerede nu at gaae ind paa Detaillen holde vi for overflodigt, efterjom først da, naar Sagen skal udføres, de mere specielle Forhandlinger kunne finde Sted om Planen for Studeringerne, o. s. v. Som et meget vigtigt Punct udhæve vi dernæst Frequentjen af den tilføjede Anstalt. I denne Henseende kan vel ikke saameget Foreningen som saadan, men vel Foreningens enkelte Medlemmer godtgjøre deres Interesse for Sagen. Maaskee kunde det

ogsaa finde Bifald, hvis samme i Andragendet til Ministeriet hentydede paa, at det, paa Grund af den store Vigtighed af en saadan Uddannelse for tilkommende Statsbetjente, kunde være uønskeligt, saavel at lade de hidhørende Indretninger snarest muligt træde i Virksomhed, som og derefter at fordre af Cameralisterne et Beviis for deres Duelighed, saaledes som det er Tilfældet med Theologer, Jurister og Medicinere. I vort Naboland, Preussien, har allerede længe bestaaet egne cameralistiske Examina, og sikkert ikke til Skade for Forvaltningen. Vi tillade os i denne Henseende at anføre et specielt Exempel. Paa Landvæsenakademiet i Eldena har i nogen Tid været indført en frivillig Examen for Eleverne, og Regjeringen har fundet sig foranlediget til at tage særdeles Hensyn til de unge Mennesker, der have underkastet sig samme og erhvervet gunstige Vidnesbyrd, ved Ansættelsen til Betjening; — ligesom ogsaa ved Domaineforpagtninger at give de samme, og overhovedet dem, som ved at underkaste sig cameralistisk Examen have godtgjort deres videnskabelige Dygtighed, Fortrin for Andre, — en Forholdsregel, som har virket meget gunstigt baade paa Akademiets Frequentis og de Studerendes Flid. Vi skulde ikke finde det ubilligt, om ogsaa hos os Kammeret ved Domaineforpagtninger tog særdeles Hensyn til de Søgende, som havde godtgjort deres Besøielse i videnskabelig Henseende ved en Examen.

Men den patriotiske Forening kan endelig ogsaa virke directe til dette Foretagendes Understøttelse, og det paa flere Maader. Tilforn har allerede i flere Aar en oekonomisk-botanisk Have bestaaet i Güstrow ved Foreningens Understøttelse, indtil samme igjen gif ind, fordi den ikke svarede til de Forventninger, som Flertallet af Medlemmerne havde næret. En saadan Have, og fortrinnsviis en Forsøgshave, vilde være særdeles ønskelig for den landoekonomiske Lærestalt, og have vi Udset til, at en passende Have vil kunne erholdes tilleie i Rostock under gunstige Betingelser. Saaledes synes os det Forslag begrundet, at Foreningen atter vilde optage sin oekonomisk-botaniske Have som Forsøgshave for den landoekonomiske Lærestalt, og dertil knytte

den Betingelse, at de i samme vundne Resultater skulde offentliggjøres gennem Foreningens Annaler, samt Opsynet føres af dertil valgte Medlemmer af Foreningen.

En anden Understøttelse, som Foreningen kunde yde Anstalten, og som vi tillade os at foreslaae til Overveielse, kunde bestaae i den endelige Disposition over den Pogge-Karstenſke Stiftelse. Vi mene nemlig, at Renterne af Stiftelsens Capital, hvis Bestyrelse maatte forblive i Foreningens Hænder, kunde anvendes til et bestemt Formaal, der gavne baade Anstalten og Foreningen. Vi ville anføre til Exempel een Anvendelse, nemlig til Udbedelsen af Omkostningerne ved en fortløbende Række af kemiske Undersøgelser af Jordarter, vegetabilſke og animalſke Produkter o. s. v., med særdeles Hensyn til disses forskjellige oekonomiske og tekniske Anvendelse, hvilke skulde anstilles af Eleverne ved Anstalten under speciel Veiledning af Læreren i Chemie, og hvis Resultater ligeledes gennem Annalerne skulde bekjendtgjøres. Denne eller en lignende Disposition over den nævnte Stiftelses Capital vilde uden tvivl være i Stifternes Aand, og tillige yde en kraftig Løftestang til Studiets Fremme.

Hvis Foreningen, som vi haabe, gaaer ind paa vore Forslag, saa turde det være rigtigt, i Forestillingen til Ministeriet at anføre, hvad Foreningen er findet at gjøre for Anstalten, da dette sikkert vil være af betydelig Indskydelse til Opnaaelse af Diemedet.

København, den 19de Januar 1852.

G. D. S. Becker.   H. Karsten.   F. Schulze.
